

اعراب ورژیم صهیونیستی؛ انفعال سیاسی برای توسعه اقتصادی

دکتر سامان کیانی

دکتری علوم سیاسی

کشورهای عرب منطقه، در طول تاریخ معاصر خود، دیدگاه‌های متفاوتی در قبال موضوع فلسطین داشته‌اند تا آنجا که گاهی موضوع قدس و ایجاد کشور اسرائیلی، آنها را تا جنگ مستقیم با رژیم صهیونیستی کشانده است و گاهی هم با سیاست خویشتن‌داری خود، به اموری همچون توسعه اقتصادی و عمق بخشیدن به روابط سیاسی و تجاری با آمریکا پرداخته‌اند تا آنجا که آن‌ها را از انتفاضه فلسطین دور ساخته است.

همچنین در سال ۱۹۶۷ ارتش اسرائیل بعد از حملات کشورهای عربی، مناطقی را به اشغال خود درآورد و اراضی خود را به بیش از ۳ برابر افزایش داد. این جنگ سبب آوارگی حدود ۱ میلیون نفر گردید تا آنجا که ارتش اسرائیل توانست با تسلط بر بلندی‌های جولان سوریه، به دمشق نزدیک شود اما سرانجام قطعنامه ۲۴۲ شورای امنیت، اسرائیل را وادار به تخلیه مناطق اشغالی کرد. در جنگی دیگر در ۱۹۷۳ که به یوم کیپور معروف شد، کشورهای عرب یکبار دیگر به استحکامات خط بارلو و بلندی‌های جولان حمله کردند؛ درحالی‌که نیروهای مصری، قسمت‌های شمالی ساحل شرقی کانال سوئز را به کنترل خود درآورده بودند، ارتش اسرائیل در غرب کانال سوئز پیشروی کرد و در جبهه سوریه نیز قسمت‌هایی از ارتفاعات جولان را به تصرف خود درآورد. پس از این حمله، قرارداد آتش‌بس امضا شد.^۳ اما در روزهای اخیر نیز شاهد حمله نیروهای حماس از غزه به درون خاک رژیم صهیونیستی بودیم که منجر به کشته شدن بیش از ۱۰۰۰ اسرائیلی شد. این عملیات که طوفان الاقصی لقب گرفت، با واکنش شدید اسرائیل همراه بود تا آنجا که با تمام قوا به نوار غزه یورش برده است.

اما سؤال اینجا است که چرا کشورهای عرب و مسلمان منطقه، چندان علاقه‌ای به واکنش در برابر حملات اسرائیل به غزه از خود نشان نمی‌دهند و بیشتر سیاستی محافظه‌کارانه را برگزیده‌اند؟

اعلامیه بالفور در سال ۱۹۱۷ استفاده‌ای آشکار از ضعف و نابسامانی منطقه، به نفع کشورهای اروپایی از جمله دولت بریتانیا بود. ایجاد یک کشور یهود، در منطقه‌ای که بیشتر آن مسلمان و عرب هستند، نشان از ضعف ساختاری و اجتماعی دولت‌های عرب و مسلمان منطقه بود تا آنجا که نطفه ایجاد یک کشور اسرائیلی نه تنها نتوانست توسط این کشورها از همان ابتدا از بین برود بلکه این رژیم، شروع به توسعه طلبی ارضی و ایجاد حاکمیت سیاسی در این سرزمین‌ها نمود تا آنجا که بعد از جنگ جهانی دوم، کشورهای جهان، اسرائیل را به عنوان یک دولت به رسمیت شناختند.^۱

در چند دهه اخیر، رشد اقتصادی و تجاری بالای کشورهای عرب از جمله امارات متحده عربی و عربستان سعودی سبب شده است این دولت‌ها سیاست‌گذاری‌های داخلی و خارجی خود را به نفع این وضعیت تنظیم نمایند و از هرگونه تنش از جمله مناقشه اعراب - اسرائیل که سرعت توسعه تجاری و رفاهی آن‌ها را کند می‌سازد، دوری کنند.

آغاز منازعه

در سال ۱۹۴۸ قیمومیت بریتانیا بر فلسطین پایان یافت و در همان سال اسرائیل اعلام موجودیت نمود؛ بدین منظور ارتش کشورهای عربی به همراه چریک‌های داوطلب جنگ، به سرزمین‌های اشغالی حمله ور شدند تا آنجا که جنگ استقلال رژیم صهیونیستی از ماه مه ۱۹۴۸ تا ژوئیه ۱۹۴۹ طول کشید که در نهایت به شکست کشورهای عرب منطقه منتهی شد.^۲

The Diplomat (May 31, 2021)

3 . The Arab-Israeli Conflict: A History of Wars and Peace Attempts» by Council on Foreign Relations (October 20, 2020)

1 . Arab-Israeli Relations: The Limits of Progress» by The Diplomat (May 31, 2021)

2 . Arab-Israeli Relations: The Limits of Progress» by

با پیمان صلح اسرائیل و اردن در ۱۹۹۴ همراه مصر شد^۱. در سال ۲۰۲۰ هم چهار کشور عربی دیگر امارات متحده عربی، بحرین، مراکش و سودان، روابط خود را با اسرائیل عادی نمودند.^۲

میل امارات متحده عربی به تجارت با رژیم صهیونیستی سبب شد تا این کشور در ژوئن ۲۰۲۰، یک انجمن تجاری، معروف به شورای تجاری امارات متحده عربی و اسرائیل را تشکیل دهد. این انجمن توسط دوربین باراک، سرمایه‌گذار و کارآفرین اسرائیلی - آمریکایی که در دهه گذشته در منطقه خلیج فارس کار می‌کرد و فلور حسن، در امارات ایجاد شد که متشکل از بیش از ۳۰۰۰ کسب و کار متفاوت است که رهبران تجاری،

پاسخ به جهت‌گیری و استراتژی کشورهای عرب در ارتباط با موضوعات پیرامونی خود برمی‌گردد. مسئله فلسطین شاید در دهه‌های پیش، جز اولویت‌های اساسی کشورهای عرب از جمله عربستان و مصر بود اما امروزه به دلیل تغییر رویکرد در این کشورها، توسعه داخلی و بالا بردن رفاه ملی، جای آرمان فلسطین و نابودی کشور اسرائیلی را گرفته است. در واقع بالا بردن سطح امنیت ملی کشورهای عرب از جمله درخواست قرارداد نظامی عربستان سعودی با ایالات متحده، گواه بر این ادعا است که کشورهای عرب، ملی‌گرایی و رقابت صنعتی و اقتصادی در جهان را مقدم بر هرگونه آرمان اسلامی و اعتقادی می‌دانند. پس از چندین جنگ بین اعراب و اسرائیل، مصر اولین کشور عربی بود که در سال ۱۹۷۹ با امضای معاهده صلح اسرائیل و مصر، اسرائیل را به صورت دیپلماتیک به رسمیت شناخت. پس از آن، اردن

1 . Arab normalization with Israel: What's in it for the Arabs?» by Al Jazeera (August 13, 2020)

2 . The Israeli-Palestinian conflict, explained» by Vox (May 17, 2021)

که این آمار باتوجه به روند ایجاد شده، روزبه‌روز در حال افزایش است.

درحالی‌که در ماه‌های اخیر، دولت‌های امارات متحده و حتی عربستان با محکوم کردن نقش اسرائیل در مناقشه اسرائیل و فلسطین، سعی بر حمایت از فلسطین را داشته‌اند اما همچنان به حفظ روابط خود با اسرائیل نیز ادامه می‌دهند.

حتی اکنون که رژیم صهیونیستی به نوار غزه حمله کرده است، کشورهای عرب در اجلاسی که در ریاض به دعوت عربستان برای بررسی اوضاع غزه برگزار شد، راه حل بحران تازه به وجود آمده را ایجاد دو کشور اسرائیل و فلسطین می‌دانند؛ برخلاف آنکه همه کشورهای حاضر در این اجلاس، از جمله دولت جمهوری اسلامی ایران، جنایت صهیونیست‌ها علیه فلسطینیان را محکوم نمودند.

متخصصان و رهبران بخش عمومی از امارات متحده عربی و اسرائیل، با هدف تقویت تجارت، نوآوری و همکاری بین دو کشور، آن را تأسیس نموده‌اند.^۱

مأموریت شورای تجاری امارات متحده عربی و اسرائیل، ایجاد روابط سودمند متقابل بین اماراتی‌ها و اسرائیلی‌ها است که روابط تجاری، سرمایه‌گذاری و درک فرهنگی را ارتقا می‌دهد. زمینه‌های کلیدی همکاری شامل فناوری، مالی، تدارکات و حمل‌ونقل، پزشکی و بیوتکنولوژی، کشاورزی، انرژی، آب و خدمات حرفه‌ای شهری است. تا به امروز بیش از چند صد شرکت اماراتی با اسرائیل تجارت می‌کنند

1 . gulfnews.com/world/mena/israeli-official-arab-east-jerusalem-can-become-regional-tech-rd-hub-1.74496779

